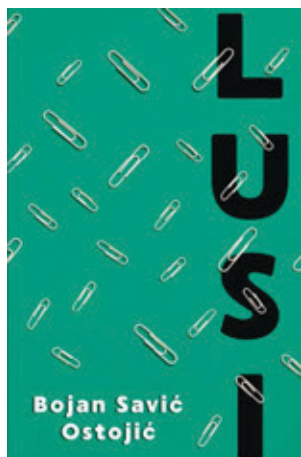

Vladislava Gordić Petković

ROMAN-RIZOM ILI ZABLUDA U RUZVELTOVOJ

(Bojan Savić Ostojić: *Lusi*, Laguna, Beograd, 2025)

Već nakon munjevitog prvog čitanja, sumnje nije bilo: *Lusi* je multidimenzionalni i multiperspektivni roman-rizom sa hiljadu slojeva i ravni koje ćemo tek iščitavati i razlistavati. Povest o Zoranovim studentskim danima proživiljenim uz najbolju prijateljicu i solidarnu saputnicu (koja je suptilna i ekstremna, nestalna i tvrdoglava, jednostavna i dosledna a opet raskošno predstavljena u hiljadu funkcionalnih nijansi) istovremeno je i trodimenzionalna, interaktivna mapa jednog grada; takođe je i zvučna matrica jedne emotivne teritorije. I pored toga što je *Lusi* u muzičkom smislu sve pre nego Arsen Dedić, Josipa Lisac ili Drago Mlinarec, ne mogu se oteti utisku da roman Bojana Savića Ostojića mnogo toga deli sa njima, i da podseća upravo na njih: tačnije, na njihovu suptilnu, gospodstvenu postojanost u po-

sredovanju slojevitog doživljaja svoje epohe kroz autentičnu muziku i stih.

Lusi je društvena hronika kakvu mogu da napišu milenijalski Henri Džejms ili Idit Vorton, pod uslovom da postoje; *Lusi* je nepregledni prostor unutrašnjeg monologa koji traži još nerođenog Prusta dvadeset prvog veka. Na psihosocijalnom nivou, *Lusi* je paradoks: ova *heterosocijalna bromansa* je bukvar novih interakcija iz kog saznajemo da se romantično prijateljstvo, afektivno i solidarno povezivanje, bezinteresno druženje bez uslovljavanja i svojatanja ne mogu i ne moraju razgraničiti sve dok se u lavirint tog *sveodnosa* ne umeša majka Lusinog dečka, neželjeni čitač i tumač tzv. dopisne sveske koja sadrži korespondenciju Lusi i Zorana. Posle tog trenutka dešavaju se osećaj krivice, udaljavanje, teški snovi, ali to klupko inhibicija nije dovoljno validna tema.

Lusi možemo da doživimo i kao snoviđenje o uzbudljivoj i nesavladivoj ženi koja je samo fantazija, hologram ili skica idealne partnerke. Sa druge strane, ovaj naslov ipak nosi ispovest koja je u potpunosti Zoranova, i koja je dobrim delom anamneza njegovog sazrevanja u velikom gradu, u koji je početkom milenijuma došao s *namerom*, kako bi rekao jedan folk klasik. Bojan Savić Ostojić gradi svet živih lutaka koji je u istoj meri autentičan i artifičijelan jer dozvoljava bezbroj poza: u tom svetu se i miruje i leži, hoda i trči, bleji po parkovima, deli pivo sa klošarima, eksperimentiše prečicama koje vode preko beogradskog Novog groblja, u koje se ulazi kroz rupu u žičanoj ogradi. To je svet oćekivanja i zabluda, nebrojenih iznenađenja kao što je ovo: „Jednom smo ušli u lokal u Ruzveltovoj samo zato što se zvao Zabluda, ne sećam se enterijera, pamtim da je više ličio na fastfud nego na kafanu, nikad se nismo vratili.”

Ekonomija emocija karakteriše roman koji je kao sliven u jednom pasusu (iako je izdijeljen u dvanaest poglavlja, iako je satkan od mirijada muzičkih i poetskih fragmenata, utisak izlivenosti u celinu ne jenjava), kao da je san koji se uporno ponavlja, kao da je jedna duga šetnja Bulevarom oslobođenja ili Makedonskom, kao da je seansa obraćanja duhovima koje nemamo šta da pitamo, budući da su nam i lice i naličje naše stvarnosti suviše dobro poznati da bismo se zamarali istraživanjem. Roman Bojana Savića Ostojića potkopava stereotipe o odrastanju i sazrevanju upravo time što pokazuje da su sećanje i priča vekovni neprijatelji, gotovo beskorisni kao što je i spoznaja. „Priča želi sve da sravni, i da slaže ako treba, samo da ništa ne bi štrčalo.”

Nijednog trenutka ovaj roman ne deluje kao spomenar, a ni kao sentimentalno sve-dočanstvo o poluzapočetoj a nedovršenoj ljubavnoj priči, koliko god se naslovna junakinja nesputanošću, kapricioznošću, živošću i preosetljivošću nametala kao idealna romantična heroína. Bojan Savić Ostojić sačinio je emotivni atlas milenijalaca u kom niza ne događaja ne funkcioniše kao raspakivanje skrivenog blaga, već više ima zadatak da horderski zatrpa sve ono što je ostalo neiskazano. Naglasivši da ga na nju uopšte ne podsećaju pesme u kojima se pominje njeno ime, i da ga nikad „narodnjak nije asociirao na nju niti rasplakao”, pripovedač ipak kaže da je „često mislio na Lusi gledajući omiljenu seriju bivše žene”. U pitanju je televizijska serija *Kako sam upoznao vašu majku*. Nije pred nama samo lukavo posejani, nestašni trag koji vodi ka sitkomu zasnovanom na vrludavoj nepouzdanosti sećanja koje će radije da mladalačku zbunjenost pretvori u anegdotu nego da otvara vrata ka hodnicima prošlosti. Pominjanje TV serije postaje jedna od retkih niti one neispričane priče o neistraženim prostranstvima sveta u kom se zateknemo posle buđenja iz sna o velikoj ljubavi. Serija, bivša žena, život posle Lusi, sve je to skriveno i zamandaljeno, to je put kojim se ne ide: ne zato što je opasno, već zato što nije prioritet životno-umetničkog projekta. Ne treba zaboraviti nijednog trenutka ljutu muku sledećeg saznanja: ovo je roman minucioznog planiranja koje je bumerima i ikserima tako strano i daleko da jedva i razumeju logiku ovoga teksta. Mogu *Lusi* čitati svi, razumeće je samo retki: ne zato što je datumska granica toliko bitan faktor, već stoga što je vrsta truda koja je potrebna za analizu *Lusi* umeće koje se ne uči i dar koji je zapravo nevidljiv.

I same spajalice prosute po koricama knjige otkrivaju jedan od lajtmotiva, jedan od činilaca savezništva ovo dvoje mladih ljudi: „U vreme kad smo se dogovarali da ćemo u domu živeti zajedno to smo zvali 'spajalica'”, kaže Zoran, ukazujući na to da je njihova veza privrženost bez postavljenih uslova ili zahteva. Sa druge strane, detaljno nam objašnjava kako su oboje skupljali spajalice: „Oboje smo već bili pošli na faks kad smo slučajno otkrili da nam je skupljanje spajalica zajednička manija [...] Lusi je od njih pravila ogrlice i narukvice, a kad bi joj jedna spajalica zatrebala, samo bi je izvukla iz niske. Ja sam ih kačio na revere jakni i manžetne košulja, tobože, da bi mi uvek bile pri ruci, ali pre svega da bih ih pokazao.” Spajalica kao komad žice koji listove hartije povezuje samo privremeno i ne ostavljajući rupe, tragove ni brazde, može imati i niz drugih namena, ali njena simbolika je više nego transparentna: odnos dvoje ljudi koji su privremeno zajedno ne treba da ostavi ožiljak, prazninu, rupu u srcu. „Nikad je nisam uhvatio da baroniše, jedno drugom nismo nikad slagali, ali smo zacementirali štošta prećutkivali”, kaže Zoran, kao da želi da naglasi kako su i bez zacrtanog dogovora jedno prema drugom bili po-

šteni. Druženje ovog para koji nikad nije bio par zasnovano je i na ćorsokaku komunikacije, i na zvučnoj disleksiji koja je otvarala nove ravni razumevanja. Zoran je bio ubeđen da u pesmi „Radostan dan” Ekaterina Velika peva „Ti si volela moj džemper”, a ne *vel-tšmerc*. Time se legitimisao kao onaj ko sve pojednostavljuje i tako unosi zabunu: njegovi pokušaji da evocira neke zajedničke trenutke pretvaraju se u nered, krš i lom beskorisnih informacija: „Nismo imali pare za koncert Stounsa na Ušću, pokušavali smo da ih slušamo sa Kalemegdana, uspeali smo da razaznamo samo uvod u 'Paint It Black', u ekipi je bila i neka nova devojka s kojom sam pričao cele večeri, zaboravio sam joj i ime i lik, Lusi je otišla ranije bez pozdrava, sutradan mi je priznala da je to uradila jer se porred nove ribe u mom društvu osećala suvišnom.” Asocijativno ulančavanje sećanja na ni po čemu privilegovane trenutke iz prošlosti ukazuje da je Lusi u središtu njihove procesualnosti, kao pripovedna i emotivna okosnica. Istovremeno, Lusi je mizanscen, okvirna priča uzbudljivih doživljaja koji treba da se odigraju u večernjem izlasku: patetično rečeno, Lusi je sporedno nebo.

Njihov odnos je neretko komična parafraza kritičkog čitanja sveta: „Čuvam i dva priveska s plišanim medvedićima, poklonila mi ih je uz opasku: 'Ti si jedan meda, a drugi je Neda', shvatio sam je kao prozivku, a Lusi je možda samo htela jednom u životu da ispadne fina. Kad god naiđem na te igračke u vitrini kod roditelja u Trsteniku, pobesnim i frknem ih u neki ormar, ali koliko god ih dobro sakrio, sledeći put kad svratim, opet ih zateknem u vitrini.” Kasnije ćemo saznati da mu je te dve igračke „pružila stidljivo, pomalo preko volje, kao da ih je odbio onaj kome je prvo htela da ih da”.

Tadašnja devojka Neda vrti se u podzemlju priče o Lusi kao neispričano, potisnuto iskustvo, dokazujući da narativ dvostruke intencije pokušava da isprika ono što je ne samo namerno i tvrdoglavo prećutano, već i ono što je neiskazivo. Neiskazivo je zato što je dobro sakriveno, sve što se ne može ni reći ni pronaći stupa na nejasnu granicu žanra koja bi se mogla nazvati *prisećanje*. Gledajući neke mejlove, Zoran kaže da je „virkanjem prekršio jedno od prvih načela ovog prisećanja: nema prebiranja po arhivi, nema proveravanja onoga što se naslutilo, sećanja treba da ostanu ovlašna, neosvežena i nepovezana.”

Zvuči nemoguće i neodrživo, ali misija autora je uspela: njegov junak odmrso je ni ti sećanja i priviđenja, laži i nesporazuma, a ipak je ispunio obećanje beskrajne koje Lusi postavlja pred čitaoca. Roman-rizom oplevljen je i srezan tako da svaki krak priče ostane čvrsto nerazmotan, kao klupko novogodišnjih sijalica. Može se samo ono što je nemoguće: ukratko, to je *Lusi*.